

BARÁTSÁG

Péld 17,17

Elég, ha csak a Példabeszédek könyvét olvassuk végig, s máris meggyőződhetünk a Bibliáról vallott felfogásunk helyességéről, miszerint az olyan, mint egy kincsesbánya, sok lelki és szellemi drága értéknek lelőhelye. Elmélyültebb tanulmányozás nélkül, egyszeri átolvasás nyomán is felfedezhetjük azokat a szép tanításokat, amelyek a keresztény vallás örökérvényű igazságait hordozzák magukban.

Joggal tölt el csodálat egy-egy ilyen szépen csengő, szívet és értelmet magragadó alapigazság hallatán, mint amilyen a felolvasott vers is. Mennyi bölcsesség és milyen gazdag élettapasztalat sűrűsödik össze ebben a kijelentésben: „Minden időben szeret, aki igaz barát és testvérül születik a nyomorúság idejére.” Nem tévedünk, ha feltételezzük: a szerző sok boldog vallomást hallott azoktól az emberektől, akik átélték, megtapasztalták az igaz barátság áldásait, minthogy sok keserű panaszt is azok részéről, akik vakon hittek és látva csalódtak barátjuknak fogadott embertársukban. Ezeket csak megerősítették a saját élettapasztalatai, s így teljesen hiteles a barátságról felállított elmélete.

A barátságról, mint az ember életének egyik szép, áldásos megnyilvánulásáról, mindig értelmes és érdemes dolog volt szólni, de egy erkölcsi válságba süllyedt társadalomban élő ember számára ez már egyenesen sürgető szükség-szerűség lett. Hiszen az általános fellazulás, amely az erkölcs világát kikezdte, a barátságot sem kímélte. A felületesség és önzés, amely nagyon sok ember gondolkodásmódját és érzélemlátját jellemzi, a barátságot is mélyen érintette. Szükség van hát a barátság fogalmának újraértelmezésére, valós értékeinek és igazi tartalmának számbavételére és tudatosítására.

Induljunk ki abból az alapigazságból, hogy a jó Isten az embert közösségi lénynek teremtette. Ez azt jelenti, hogy életünk összefonódik, ezernyi szállal kapcsolódik azokéhoz, akik mellett élünk, akikkel együtt dolgozunk. Ennélfogva az önmegvalósítás, életünk tartalmassá tétele, autentikus értékekkel való gazdagítása, olyan körülmények között lehetséges, amikor nemcsak átengedjük magunkat, hanem aktív tagjaivá leszünk azoknak a közösségeknek, amelyekbe akár beleszületünk, akár élethivatásunk gyakorlása folytán akarva-akaratlanul, akár pedig tudatosan választjuk meg a magunk számára. Az elmondottakból talán érzékeltetni lehet, hogy életünk folyamán egyazon időben több közösségnek is tagjai vagyunk. Ebben az értelmezésben kicsit hasonlítunk azokhoz a sakk-nagymesterekhez, akik képesek több ellenféllel szimultán játszmákat lebonyolítani. Csak néhány példa erre:

- tagjai vagyunk születésünktől fogva, vérségi kapcsolataink révén családjainknak;

- szintén születésünknél fogva és a közös hitfelfogás okán vagyunk tagjai egyházainknak;

- születésünk, s ebben természetesen benne foglaltatik anyanyelvünk, közös múltunk és történelmünk, de a neveltetésünk is meghatározója magyar nemzetünkhöz való tartozásunknak;

- az emberiség nagy családjához is megszületésünk által tartozunk;

- élethivatásunk, foglalkozásunk, szakmánk gyakorlása avat minket a falu, a város, a munkaközösség tagjaivá.

A felsorolt közösségeknek, véleményem szerint, többek között három olyan alapvető jellegzetessége van, amelyekről feltétlenül szólnunk kell, éspe- dig:

az első: ezeknek tagjaivá saját akaratunktól függetlenül leszünk.

a második: e közösségek csak ritkán, nagy erkölcsi vétségek, főbenjáró bűnök elkövetése esetén, sőt ilyenkor sem mindig, közösitenek ki valakit tag- jaik sorából.

a harmadik: ezek a közösségi létformák, eltekintve azoktól a szabályt erősítő kivételektől, a legtöbb ember esetében születéstől halálig változatlanul ugyanazok maradnak, azaz általában mindenki ugyanannak a családnak, egy- háznak, nemzetnek marad a tagja, amelybe beleszületett. Ezekkel szemben ott áll a barátság, amely merőben különbözik a felsoroltaktól, éppen e három alapvető szempontból nézve a dolgot. Eszerint a barátság közösségét az ember tudatosan választja meg és ez sokkal szigorúbb a szelleme ellen vétőkkel szemben, mint a felsoroltak közül bármelyik. A harmadik különbség pedig az, hogy életünk folyamán több baráti közösségnek is leszünk tagjai, ahogy egyre jobban haladunk előre életünk ösvényén.

A barátság, a barátkozás igénye és készsége énünk egyik legjellegzete- sebb vonása, amely öntudatunk ébredésével és fokozatos kristályosodásával válik életünk részévé, alkotóelemévé. Amikor ezt mondom, arra gondolok, hogy minden felnőtt olyan szívesen, erős nosztalgiával emlékezik vissza zen- ge gyermekkorára, az egykori kispajtásokra, cimborákra, akik életének első, tudatosan élt szakaszában a barátaik voltak. Aztán ezek az igazán őszinte barát- ságok, amelyekről akkor azt hittük, el fognak kísérni életünk végéig, az idő múlásával kezdtek kihűlni, és szinte kivétel nélkül minden esetben szép em- lékké váltak; új barátságok köttetnek, hogy aztán ezek is az elsők sorsára jus- sanak. Minden elmúló nap bennebb vitt életünk erdejében, s míg „fától-fáig”, „lélektől-lélelig” tartott a tapogatózó útkeresés, újabb és újabb barátságok szü- lettek és szüntek meg számunkra. Ha pedig olykor-olykor életünk derekáról vagy alkonyati lejtőjéről visszapillantunk „elszelelt éveinkre”, emlékeink kö- zött megcsillannak azok a szép és tartalmas barátságok, amelyek bearanyozták és értelmessé tették mindennapjainkat, mint ahogy emlékeink képtárából azok is előbukkannak, amelyek csalódást, keserűséget, sok fájdalmat okoztak.

Az emlékezés fényénél, akár a szép és áldásos, akár pedig a visszájára sikerült, áldatlan, kompromittált, hamis barátságainkra gondolunk, el kell is- mernünk azt az általános megállapítást, hogy a barátságok a rokon lelkek kö- zött köttetnek. Más szóval, csak azok között alakulhat ki barátság, akik hasonlóan gondolkoznak, éreznek, ítélnék a dolgokról, vagy egymáshoz na- gyon hasonlító véleményt formálnak az élet kis és nagy kérdéseiben. Valaki azt mondotta, hogy a barátságnak három előfeltétele, követelménye van: ha-

sonlóság, jóság, őszinteség. Ebből pedig logikusan következik, hogy a barátságnak igazi sebezhetősége éppen ezekben az alapkövetelményekben rejlik. Ennek értelmében egy több tagú baráti kör vagy az egyén, ha csak két ember barátságáról beszélünk, teljesen védtelenné válik, ha valaki közülük visszaél a barátság fent említett alapösszetevőinek valamelyikével.

Az őszinteség, a nyíltság által teljes transzparenciát – hogy ezzel a divatos szóval éljek – biztosítunk szívünkbe fogadott barátaink számára, szinte minden titkunkat „feláldozzuk a barátság oltárán”, önként mondunk le nyitottságunk által, hogy bizonyos dolgainkról csak mi magunk tudjunk. Soha nem érezheti kiszolgáltatottabbnak magát az ember egy baráti kör átvert tagjánál. Elég ha csak az utolsó vacsorára gondolunk, Júdás árulása lényegében ilyen értelemben is felfogható, ha akartak volna, akkor sem tudtak volna hatékony önvédelemről gondoskodni Jézus és a többi tanítványok, hiszen az árulás teljesen védtelenné tette őket.

Végsősoron a barátság próbakövet az ilyen és ehhez hasonló szorító, fenyegető vagy éppen mézesmadzaggal csalogató helyzetek és körülmények között a kötelező döntés meghozatalának milyenségében határozhatjuk meg. A döntés tétje minden esetben állásfoglalásra késztet, az ebből következő eredmény pedig a barátságról való bizonyosságtevés vagy pedig ennek elárulásában ölt tapasztalható, konkrét formát.

A Példabeszédek könyvének írója a felolvasott bibliai versben elsősorban a nehéz, gerinc- és jellempróbáló időkbeli barátságokat célozta meg. Azt az embert méltatja, aki olyankor is, amikor úgymond sokkal előnyösebb lenne elárulni, hátat fordítani a barátnak, meri vállalni saját biztonsága, szabadsága, sőt - erre is volt elég példa már - még élete kockára tévése árán is a közösséget, az együvértartozást ővele. Szavaiból ékesen csendül ki az ilyen embertípus iránt táplált rokonszenve, nagyraértékelése, mélységes tisztelete.

Annak az embernek adózik nagyrabecsüléssel, aki, az ismert közmondás igazán mellett, tetteivel és áldozatvállalásával bizonyít, akit szükségben ismerni meg. A nagy viharokban, a mindenféle türelmetlenség hullámveréseiben, a terror légkörében, az üldöztetés hangulatában, amikor környezetünkben mindenki meghunyászkodik, amikor eltávolodnak, elhagynak „s lelkünket roskadozva visszük”, az elvtelen és alattomos támadások hangorkánjában, amikor torkunkba fojtják az öngizolás és önvédelem szavait, amikor felénk viczorognak-csatognak a „farkas-fogak”, gúnyolódások és szitkok özönének közepette, olyan jól esne, jól esik, ha valaki, nem akárki, de egy régi ismerős, kedves arc, egy sokszor kipróbált igaz barát feléd jön, a szemedbe néz, erősen megszorítja a kezed és halkán, de határozottan, hogy csak te hallhasd, csak ennyit mond: itt vagyok, ne félj! Ugyanaz az ember ő, akivel békés, nyugodt, boldog időkben sok szép órát töltöttetek el, akivel kölcsönösen gazdagítottátok egymás életét. Akkor könnyű volt vállalni mindkettőtöknek a barátságot de - látod - mióta úgy megnehezült élethelyzeted, most sem távozott el, nem fordított hátat neked. Eljött, itt van most is, amikor mindenki kámfor módján elillan mellőled, s te nyomorult helyzetekben is boldog lehetsz, mert akiben mindig hízta, benne most sem csalódtál, nem maradtál egyedül, vele és a jó Isten segédelmével igazságod föltámad, mint hajnalkor a nap. Mit mondhatnál mindezekre mást egyebet annál,

mint azt, hogy rajtad is beteljesedett a nagy igazság: „Minden időben szeret, aki igaz barát, és testvérré születik a nyomorúság idejére.”

Öleld hát kebledre, nézz a szemébe, mert kivel ezt teszed, már nem is a barátod, több ennél: a testvéred! Ámen.

PÁLFI DÉNES

VÁLASSZUK JÉZUST! (Úrvacsorai beszéd)

Mt 27,17

A felolvasott bibliai vers Jézus perét eleveníti fel. A zsidó főpapok és vének átadják őt Pilátusnak, hogy mondja ki felette, szentesítse az általuk már meghozott halálos ítéletet. Pilátus felismeri, hogy Jézus teljesen ártatlan, és megmentésén töri a fejét. Ünnepenként szokásban volt egy fogoly szabadonbocsátása, közkívánatra. Két fogoly közül választhat a sokaság: az egyik Jézus, a másik Barabás, aki gyilkosságért és rablásért volt bebörtönözve.

Pilátus megkérdezi: Mit akartok, melyiket bocsássam nektek szabadon: Barabást vagy Jézust, akit Krisztusnak mondanak? S a felbérelt, lefizetett tömeg Barabásra szavaz. Pilátus további - Mit tegyek akkor Jézussal - kérdésére, Reményik Sándor költőnk így ad feleletet a kezeit mosó, vívódó, tépelődő helytartó ajkán „Pilátus” című gyönyörű költeményében: „Feszítsd meg!” üvöltötték a fülembé, / Mi közöm hozzá? feszítsétek hát, / Te véreskeztű, szennyes csőcselék, / Feszítsd, feszítsd meg hát a Messiást! / Él-e, meghal-e, egy marad az átok, / Isten se váltja meg ezt a világot. / Mi közöm hozzá? Feszítsétek hát! / Vigyétek! - Vitték. A kereszten holt. / „Ki tudja, talán mégis király volt!”

Ma szomorúan vesszük tudomásul, hogy Jézus „a kereszten holt” -, de örömmujongással kiálthatjuk e világ habozó, ingatag pilátusai felé: Igen, Ő mégis király volt! A szeretet, békesség, üdvösség koronázatlan királya, aki mindhalálig való hűségéért Isten kezéből elnyerte az örökélet koronáját. S bár öntudatosan él bennünk e hit, mégis hányszor ismétlődik meg a 2000 éves történet, tragédia az ember életében, amikor Jézus és Barabás, a szeretet és gyűlölet, igazság és hazugság, szabadság és rabság, élet és halál között kell választanunk, s mi, emberek nem Jézusra, hanem Barabásra, gyűlöletre, hazugságra, rabságra, halálra szavazunk!

Ezt a sokszor megismétlődő, tragikus „szavazást” mutatja be Karinthy Frigyes írónk is, egyik karcolatában: Jézus, feltámadása után, találkozik azokkal, akik elítélésekor Barabás szabadonbocsátását kérték, felé pedig „Feszítsd meg!”-et kiáltottak. Megszólítja az elsőt, aki zokogva ismeri fel Jézust. Szelíden szól hozzá: Ne sírj, csak jöjj velem. Visszamegyek Jeruzsálembe s perűjra-felvételt kérek Pilátustól. A nyomorult könnyek között kiállt: Mondd, Mester, mit tegyek, mit mondjak? - Csak annyit - felel Jézus -, amit három nappal ezelőtt kellett volna mondanod, amikor Pilátus megkérdezte: kit bocsásson el? Ki-